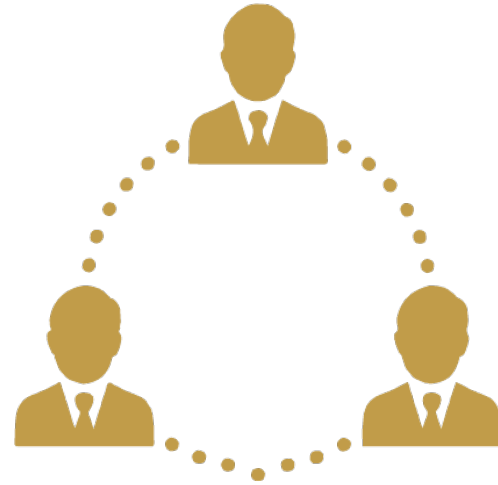

Odpowiedzialność cywilnoprawna na podstawie umowy o prowadzenie ksiąg

Radca prawny Anna Poprawa

Moje wykłady w KNS:

- Odpowiedzialność prawna w pracy księgowego ✓
- Umowa z biurem rachunkowym: praktyczne wskazówki, na co zwrócić uwagę zawierając umowę z kontrahentem ✓
- Odpowiedzialność cywilnoprawna na podstawie umowy o prowadzenie ksiąg ✓
- Omówienie wybranych klauzul w umowie pomiędzy kontrahentem a biurem rachunkowym: na co zwrócić uwagę? ✗
- Prawna pigułka wiedzy: umowa i procedury przy prowadzeniu biura rachunkowego ✗
- Prowadzenie biura rachunkowego: umowa, dane osobowe (RODO), poufność, umowy z pracownikami – praktyczne wskazówki w pigułce ✗

CZYM JEST ODPOWIEDZIALNOŚĆ?

ZNACZENIE SZERSZE

ujemne następstwa zdarzenia dla
określonego podmiotu

ZNACZENIE WĘŻSZE

dopuszczalność zastosowania
przymusu państwowego w celu
wyegzekwowania długu
(zobowiązania)

Czym jest zobowiązanie?

Art. 353. [Zobowiązanie]

§ 1.

Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić.

§ 2.

Świadczenie może polegać na działaniu albo na zaniechaniu.

Dwa elementy zobowiązania:

- 1. Dług – powinność spełnienia świadczenia*
- 2. Odpowiedzialność – możliwość zastosowania przymusu w celu wyegzekwowania świadczenia*

Kiedy odpowiadasz?

Odpowiedzialność cywilna na gruncie przepisów dot. zobowiązań powstaje w przypadku niewykonania lub nieprawidłowego wykonania zobowiązania ciążącego na biurze rachunkowym (lub innej instytucji) na podstawie zawartej umowy.

Art. 471. [Odpowiedzialność ex contractu] KODEKSU CYWILNEGO

Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Dług bez odpowiedzialności?

Zobowiązania przedawnione

Art. 117. [Przedawnienie roszczeń majątkowych]

§ 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu.

§ 2. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne.

Art. 118. [Terminy przedawnienia]

Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata.

Art. 751. [Przedawnienie roszczeń]

Z upływem lat dwóch przedawniają się:

1) roszczenia o wynagrodzenie za spełnione czynności i o zwrot poniesionych wydatków przysługujące osobom, które stale lub w zakresie działalności przedsiębiorstwa trudnią się czynnościami danego rodzaju; to samo dotyczy roszczeń z tytułu zaliczek udzielonych tym osobom;

Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej?

Zdarzenie, z którym ustawa łączy odpowiedzialność

Szkoda

Związek przyczynowy

Zdarzenie, z którym ustawa łączy odpowiedzialność:

1. Odpowiedzialność kontraktowa – naruszenie zobowiązania zdarzeniem, z jakim ustawa łączy odpowiedzialność
2. Odpowiedzialność deliktowa – niekonieczne naruszenie zobowiązania

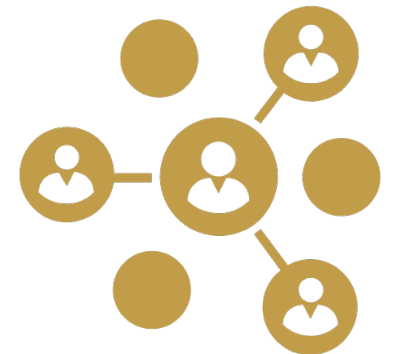

Związek przyczynowy

Teoria związku adekwatnego – art. 361 § 1 k.c.:

Art. 361. [Związek przyczynowy; Zakres obowiązku odszkodowawczego]

§ 1. Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

Związek przyczynowy

Co oznacza „normalność” następstw?

- a) skutek nie musi być następstwem koniecznym
- b) w zwykłych warunkach przyczyna zwiększa prawdopodobieństwo szkody

Dwa etapy ustalenia istnienia związku przyczynowego

- a) **Czy szkoda zaistniałaby bez zdarzenia?**
- b) **Czy szkoda jest następstwem normalnym?**

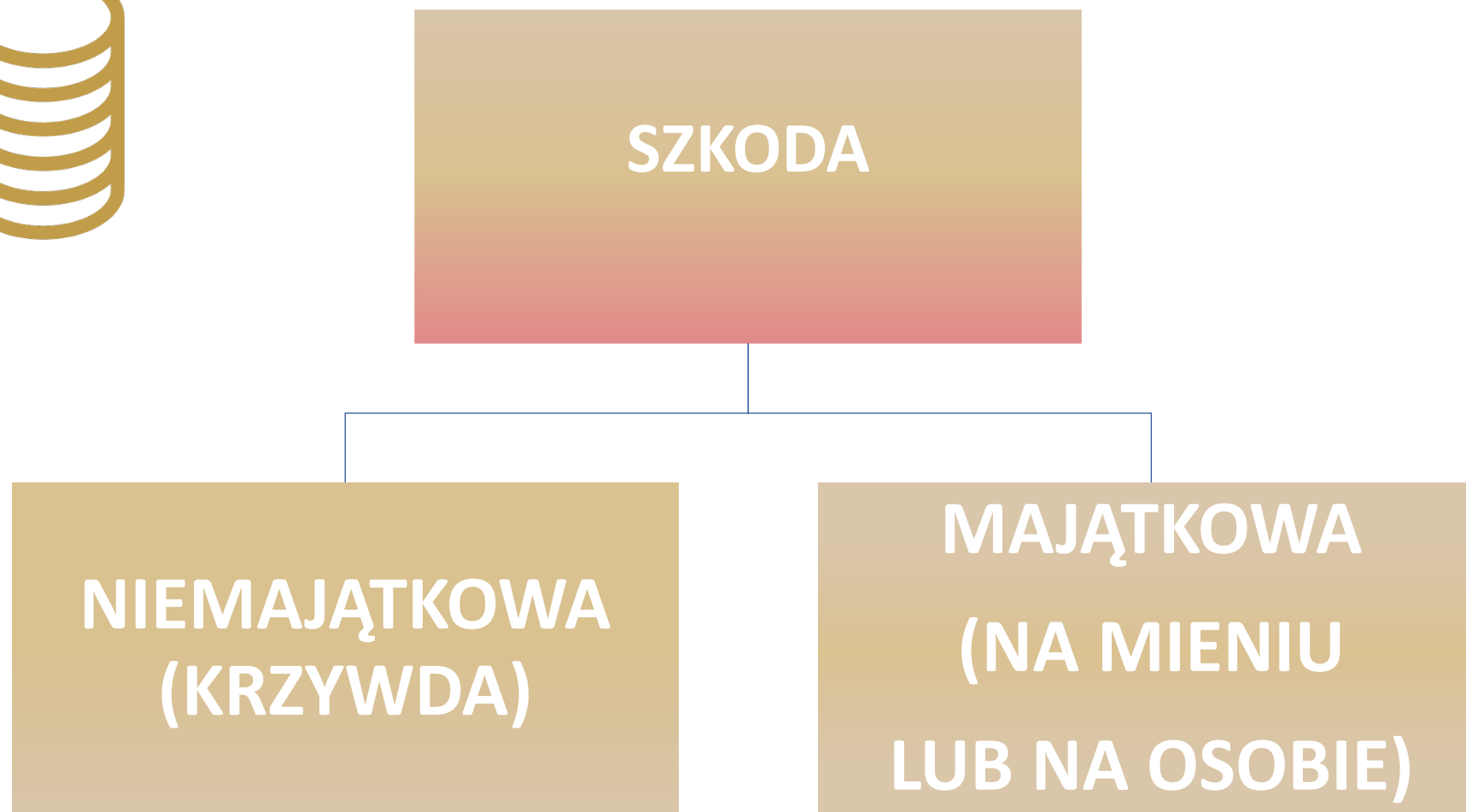
Szkoda

wszelki uszczerbek w prawach lub interesach prawnie chronionych, jakiego poszkodowany doznał wbrew swojej woli

czyli:

1. uszczerbek
2. prawa lub interesy prawnie chronione,
3. doznany wbrew woli – wyłączamy nakłady i wydatki

Szkoda

Art. 361. [Związek przyczynowy; Zakres obowiązku odszkodowawczego]

§ 2. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Kiedy księgowy będzie odpowiadał na gruncie przepisów prawa cywilnego?

1. Szkoda po stronie wierzyciela;
2. Zachowanie dłużnika stanowiące przyczynę tej szkody;
3. Adekwatny związek przyczynowy między zachowaniem dłużnika a szkodą;
4. Wina po stronie dłużnika

(dotyczy zarówno odpowiedzialności deliktowej jak i kontraktowej)

W razie sporu, pamiętaj że...

Art. 6. [Onus probandi]

Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

RODZAJE SZKÓD WYRZĄDZONYCH PRZEZ KSIĘGOWEGO

Odsetki od zaległości publicznoprawnych

NA GRUNCIE ORDYNACJI PODATKOWEJ:

Art. 26. [Zakres odpowiedzialności podatnika]

*Podatnik odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań podatkowych **podatki**.*

„Zawiniony” podatek

- Wynikający z zaniedbań księgowego, który np. akceptuje dowody wewnętrzne zakupu jakiegoś surowca nie zawierające danych dostawcy i zalicza je do kosztów podatkowych;
- Dodatkowe zobowiązanie w VAT, wynikające z zaniżenia podatku

Ciekawe case study - wyrok SO w Szczecinie z 21.10.2016 r., II Ca 461/16, LEX nr 2374864.

„powód na podstawie zawartej w dniu 23 listopada 2007 r. umowy zlecenia powierzył E. N. wyłącznie wykonywanie czynności związanych z prowadzeniem ksiąg rachunkowych dla prowadzonej przez powoda działalności gospodarczej. W świetle treści umowy ubezpieczenia OC łączącej E. N. z pozwanym zakładem ubezpieczeń, jedynie działalność związana z prowadzeniem ksiąg rachunkowych, a zatem wyłącznie polegająca na dokonywaniu czynności wymienionych w treści przepisu art. 4 ust. 3 pkt 2 - 6 ustawy o rachunkowości, a nadto czynności doradztwa wskazane w art. 76a ust. 2 ustawy o rachunkowości (w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 sierpnia 2014 r.) była objęta ochroną ubezpieczeniową udzielaną E. N. przez pozwany zakład ubezpieczeń.

Tymczasem tak podkreślane przez powoda kwestie związane z doradzaniem przedsiębiorcy, jak ma dokonywać nabycia składników majątkowych, by mogło one zostać zaliczone jako koszt uzyskania przychodu pomniejszając w ten sposób zobowiązania podatkowe przedsiębiorcy i kwestie optymalizacji podatkowej, stanowią elementy doradztwa podatkowego, nie zaś działalności rachunkowej. W myśl bowiem art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 794 j.t.), czynności doradztwa podatkowego obejmują m.in. udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych, a do tego właśnie sprowadzałoby się poinformowanie powoda przez E. N. o możliwych sposobach optymalizacji podatkowej. Jednocześnie są to czynności nie objęte dyspozycją wskazanego wyżej art. 76a ust. 2 ustawy o rachunkowości (w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 sierpnia 2014 r.)

*Reasumując przyjęć zatem należało, że zakres odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego względem powoda był ograniczony wyłącznie do szkód wywołanych przez E. N., które możliwe byłyby do zakwalifikowania jako wypadek ubezpieczeniowy objęty treścią stosunku prawnego ubezpieczenia OC. Skoro łączącą sprawcę szkody z pozwanym ubezpieczycielem umową ubezpieczenia objęte było wyłącznie prowadzenie przez wyżej wymienioną ksiąg rachunkowych powoda, a nie doradztwo podatkowe (poza przypadkami wskazanymi w art. 76a ust. 2 ustawy o rachunkowości (w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 sierpnia 2014 r.), a nadto także **treść łączącego powoda z E. N. stosunku zobowiązaniowego wskazuje, że wyłącznie działalność rachunkowa była objęta powierzonym jej zleceniem**, to przyjęć należało, że ewentualne działania powodujące w majątku powoda szkodę wywołane nieudzieleniem mu przez E. N. informacji we wskazanym przez powoda zakresie (tj. co do obowiązku legitymowania się zaświadczeniem ze stacji kontroli pojazdu by móc samochód zakwalifikować jak pojazd ciężarowy i wskazanie), nie były objęte ochroną ubezpieczeniową udzielaną E. N. przez pozwany zakład ubezpieczeń.*

W konsekwencji przyjęcia, że zakład ubezpieczeń nie odpowiada za szkodę, której naprawienia w tym postępowaniu domagał się powód, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, iż powództwo jako niezasadne podlegać musiało w całości oddaleniu, co z kolei skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia w tym zakresie w sposób postulowany przez skarżącego.”

Inne szkody:

- **Poprawienie błędu po księgowym;**
- **Utrata zasiłku z ubezpieczenia społecznego;**
- **Utrata dofinansowania działalności firmy;**
- **Nie dostarczenie przez księgowego dokumentacji potrzebnej do np. zawarcia umowy.**

Przyczynienie się wierzyciela do szkody:

Art. 362. [Przyczynienie się poszkodowanego]

Jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

Sytuacja szczególna w ubezpieczeniu OC:

Art. 827. [Zasady odpowiedzialności ubezpieczyciela]

§ 1. Ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności, jeżeli ubezpieczający wyrządził szkodę umyślnie; w razie rażącego niedbalstwa odszkodowanie nie należy się, chyba że umowa lub ogólne warunki ubezpieczenia stanowią inaczej lub zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.

§ 2. W ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej można ustalić inne zasady odpowiedzialności ubezpieczyciela niż określone w § 1.

§ 3. Jeżeli nie umówiono się inaczej, ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną umyślnie przez osobę, z którą ubezpieczający pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym.

§ 4. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek zasady określone w paragrafach poprzedzających stosuje się odpowiednio do ubezpieczonego.

SANKCJE

Naprawienie szkody:

Art. 363. [Sposób naprawienia szkody]

§ 1. Naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu.

§ 2. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.

Dwa sposoby:

→ restytucja naturalna

→ rekompensata pieniężna

Kary umowne:

Art. 483. [Kara umowna]

§ 1. Można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna).

§ 2. Dłużnik nie może bez zgody wierzyciela zwolnić się z zobowiązania przez zapłatę kary umownej.

Odsetki za opóźnienie:

Art. 481. [Odsetki za opóźnienie]

§ 1. Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy.

§ 2¹. Maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne za opóźnienie).

§ 2². Jeżeli wysokość odsetek za opóźnienie przekracza wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie, należą się odsetki maksymalne za opóźnienie.

§ 2³. Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych za opóźnienie, także w przypadku dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy.

§ 2⁴. Minister Sprawiedliwości ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie.

§ 3. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może nadto żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych.

Rozwiązanie umowy z księgowym:

Art. 746. [Wypowiedzenie umowy zlecenia]

§ 1. Dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie. Powinien jednak zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia; w razie odpłatnego zlecenia obowiązany jest uiścić przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom, a jeżeli wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, powinien także naprawić szkodę.

§ 2. Przyjmujący zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie. Jednakże gdy zlecenie jest odpłatne, a wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, przyjmujący zlecenie jest odpowiedzialny za szkodę.

§ 3. Nie można zrzec się z góry uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów

Czy można się zwolnić od odpowiedzialności?

- Obowiązek odszkodowawczy może być zaostrzony lub złagodzony - decyzja należy do stron umowy:

Art. 473. [Umowne modyfikacje odpowiedzialności]

§ 1. Dłużnik może przez umowę przyjąć odpowiedzialność za niewykonanie lub za nienależyte wykonanie zobowiązania z powodu oznaczonych okoliczności, za które na mocy ustawy odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. Nieważne jest zastrzeżenie, iż dłużnik nie będzie odpowiedzialny za szkodę, którą może wyrządzić wierzycielowi umyślnie.

A co z polisą?

Obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia OC wynika z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 6 listopada 2014 roku w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Dodatkowo:

Art. 76h ustawy o rachunkowości

1. Przedsiębiorcy, o których mowa w art. 76a ust. 3, są obowiązani do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością, o której mowa w art. 76a ust. 1.

A co z polisą?

- Polisa OC chroni przede wszystkim przed błędami, które powstaną w związku wykonywaniem działalności księgowej oraz roszczeniami ze strony ich klientów.
- Ochrona wynikająca z obowiązkowego ubezpieczenie OC biura rachunkowego może zostać rozszerzona o ryzyka dobrowolne w tym dotyczące osobistej odpowiedzialności karno-skarbowej.
To dodatek, który dotyczy osoby profesjonalnie zajmującej się księgowością i kary nałożonej bezpośrednio na nią.
- W tym przypadku koszty odpowiedzialności karno-skarbowej oznaczają koszty obrony, kar administracyjnych i innych kar nałożonych bezpośrednio na ubezpieczonego w wyniku wypadku ubezpieczeniowego.

Dziękuję za uwagę!

